Nu skriver vi 1908, og atter har vi efter 60 Aars Forløb gjort et Skridt frem mod den abstrakte Retfærdighed. Der var nok, der sagde, at det var rent galt at give Kvinder den Ret, de nu skal faa; men se — allerede er vi paa det Punkt, at Folk tier stille med Indvendingerne! Og jeg er vis paa, at det heller ikke vil vise sig, at der er sket noget galt, selv om enkelte smaa Interesser har maattet skubbes tilside.

Men at give Kvinderne politiske Rettigheder, det er kun et Skridt videre i samme Retning, som Vejen er gaaet fra 1788 til 1848 og til 1908, det fjerde Skridt. Jeg er overbevist om, at det ikke blot er lige saa retfærdigt, men at det ogsaa vil vise sig lige saa nyttigt for vort Folk som de andre Fremskridt. Jeg vil ønske, at vore Lovgivere maa være besjælede af den samme Aand som i 1788 og i 1848. Kun i een Henseende vil jeg ønske, at det fjerde Fremskridt ikke maa ligne de andre. Jeg vil ønske, at det ikke paany maa vare 60 Aar, inden den abstrakte, den hele og fulde Retfærdighed sejrer.

En Bog om Sønderjylland.

Martha Ottosen: *Ruths Far.* G. B N. F. 1907.

Det er ingen Roman, Fru Ottosen har villet skrive. Det er et Udsnit af et Menneskeliv, der har sin Historie, før Fortællingen begynder, og som ikke er sluttet, hvor Fortællingen slutter — fortalt saa ægte, jævnt og troværdigt, som det er levet.

Ruths Far er Sønderjyden, Agitatoren, Redaktøren af den danske Avis, Folketaleren, Rigsdagsmanden Holger Brandt. Hvad denne Mand, hans Hustru og Ruth oplever i Aarene fra 1864 til op i 80erne er Sønderjyllands Historie i disse Aar. Og vi, som læser Bogen, genoplever gennem den Uret, han lider, gennem hans Smerte, hans Kamp, hans Sejre og Nederlag, hans Kærlighed og aldrig kuede Haab hele denne gribende Historie; den bliver os nærværende, personliggjort og bringes tæt ind til vort Sind.

En eller anden Forfatter har udtalt, at det engang vilde vise sig, at Kvinder i høj Grad besad Betingelser for at blive gode Historieskrivere i deres fintmærkende Evne til at vejre Stemninger og til at leve med i dem, i deres uvilkaarlige Fornemmelse for hele den aandelige Atmosfære, der omgiver Begivenheder og Mennesker. »Ruths Far« er et Bevis paa rige Evner i denne Retning.

Krigen 1864 er det fremfarende Vejr, der slaar ned over den unge Skolelærer Holger Brandts ægteskabelige Idyl, som det slog ned over hele det fredelige, dejlige »omstridte« Land. Han, som de bedste af Sønderjyderne, faar pludselig nye Kaar. Fra at være et Folk, der levede i dansk Fredsommelighed og roligt Arbejde, bliver de et Folk, der stilles for store Afgørelser, hvor deres timelige Vel staar paa Spil, og deres aandelige Atmosfære altid er stormfyldt. De stilles Ansigt til Ansigt med Spørgsmaalene om Frihedens og Folkeindividualitetens Bevarelse. De gennemlever den besejredes Harme og bitre Ydmygelser. De gækkes af Haab, der kun kommer for atter at svinde. Pragerfredens § 5 gaar »som en lysende Sol op over det erobrede Land. Nu var det kun et Tidsspørgsmaal, naar Fremmedherredømmet skulde være forbi«. De gaar til de første Valg med en Lyst og Iver, »som gjaldt det Genforeningen med Moderlandet«. Og de sejrer og sender deres to Kandidater til den tyske Rigsdag. Men de onde Dage bliver værre. De smaapines af Preussernes lumpne Kneb, Valgkredsenes Omlægning, Skolelove, Politiforbud etc., alt det som *kan* sløve og trætte ud i den daglige Smaakamp, men som ogsaa kan holde vaagen og ægge til hver Dags sejge Modstand. Saa slettes Pragerfredens § 5 — »dette Haab, der hvilede paa to Suveræners Ord og paa deres Underskrift under en højtidelig Traktat, givet i den hellige Treenigheds Navn«. Da gaar der »som et Suk gennem det erobrede Land . . . Som Isen lagde sig paa Søerne og paa Fjorden, saa det levende Vand blev stivt og dødt, saaledes stivnede Sorgen mange Hjerter«. Det gamle ubesvarede Spørgsmaal, der følger Menneske-